

El IV Congrés d'Economia Valenciana, que es fa aquesta setmana, ret un homenatge a Romà Perpinyà i Grau (Reus 1902-1991). Autor el 1932 de 'L'interès col·lectiu econòmic de Catalunya i València', en què posà les bases de l'Euram, és considerat el primer investigador rigorós de l'economia valenciana.

Perpinyà i Grau: sota l'ombra d'un visionari

Potser per a alguns va ser un somià-truites, un quimèric, un barrufell, però és ben cert que la realitat –ai, tossuda realitat!– ha acabat donant la raó a Romà Perpinyà i Grau, aquest economista de Reus, i valencià d'adopció, que el 1932 va esbossar, tot i que lleugerament, la inequívoca existència de l'Arc Mediterrani. Fou a la seu d'Unió Catalana a Barcelona, on s'organitzava un cicle de conferències sobre la realitat econòmica de Catalunya i del País Valencià. Perpinyà i Grau arribava a la capital catalana com a director del Centre d'Estudis Econòmics Valencians (CEEV), una institució impulsada per l'emprenedor Ignasi Villalonga, considerada el primer centre d'estudis econòmics amb vocació científica i de treball rigorós. La conferència de l'economista s'esdevenia en un context en què a València, en el camp de l'economia i la cultura, se sentien discursos molt favorables a un entesa entre les societats valenciana i catalana, el mateix any en què un regidor de l'Ajuntament de València parlava dels catalans com a "germans de llengua i raça", tal com explica ara el professor de la Universitat de València Josep Vicent Boira.

Deixem, però, les anècdotes a banda. Perquè allò que interessa de Romà Perpinyà i Grau és que es converteix en el primer punt de referència per a tots aquells qui, amb prou dificultats, han defensat al llarg del segle XX i fins

ara l'existència d'un arc mediterrani, no pas artificial sinó ajustat a la realitat dels intercanvis econòmics i comercials entre totes dues societats.

Un decàleg de realitats. El títol de la conferència de l'economista reusenc pronunciada el 1932 és ben eloqüent: "L'interès col·lectiu econòmic a Catalunya i València". Perpinyà hi posa de manifest la complementarietat de totes dues economies i com aquestes sinergies converteixen la zona de l'Arc Mediterrani en una de les més dinàmiques d'Europa. I ho fa des de la fredor de les xifres i deixant al marge qualsevol consideració de caire ideològic, cultural o lingüístic. Apuntava ja, per exemple, al fet que els ports de València i Barcelona representaven el 50% de tot el comerç exterior de la península, per la qual cosa "la llenca mediterrània de l'antiga confederació catalano-valenciana-aragonesa" havia d'"ésser determinant per a tota l'economia de la península". Per això calia, segons apuntava Perpinyà i Grau, abordar un dèficit per al qual encara no s'ha trobat solució. Per a l'economista calia establir "una decidida col·laboració per tal que sigui aviat realitat un fet: la via d'ample internacional des de les regions riques valencianes fins a la mateixa frontera catalana dels Pirineus".

Aquest no era l'únic àmbit de col·laboració. El director del CEEV de-

fensava que l'economia catalana i la valenciana –la primera industrial i importadora, i la segona agrícola i exportadora– es trobaven en unes condicions immillorables de complementar-se, perquè "si València no exporta, Catalunya no treballarà".

Com queda palès en aquest ràpid esbós d'alguna de les idees força de la seua conferència, la cooperació era quelcom d'inqüestionable en el pensament d'aquest lliberal humanista. I ho deia ben clar: "Mai no triomfarà qui es queda sol. Es necessita la col·laboració per al progrés general"; un progrés general que ell encabia al si d'Europa, perquè cal no oblidar, tal com destaca Boira, que Perpinyà inseria "qualsevol perspectiva econòmica de futur en el marc de les tendències i de les polítiques europees al respecte". Tot plegat, fa de "L'interès col·lectiu econòmic..." el primer document que deixa palesa l'existència d'una mena d'Arc Mediterrani, alhora que teoritza sobre la seua realitat i el seu potencial.

Malauradament, l'adveniment de la Guerra Civil féu que Perpinyà i Grau abandonara València, la qual cosa li impedí d'aprofundir en la investigació de les sinergies econòmiques a l'Arc Mediterrani. L'economista marxà a Madrid i, amb ell, qualsevol esperança de mantenir la línia de treball rigorós que havia iniciat aquell laboratori d'economia que hi havia rere les sigles de CEEV.

De Perpinyà i Grau a l'Euram.

L'absència de l'economista de Reus no va impedir, però, que en l'etapa de la dictadura, la qüestió de la l'Arc Mediterrani es tornara a posar sobre la taula en diverses ocasions. Joan Hortalà i Arau, especialista en economia internacional i financera, proposava el 1962, tot basant-se en criteris de formació cultural, de benestar social i de desenvolupament econòmic, l'existència d'una regió anomenada *Mediterráneo*. Hi eren incloses Girona, Lleida, Barcelona, Tarragona, Castelló, València i Alacant i algunes zones com Mora de Rubielos, Lorca o Cartagena.

La següent aproximació a la qüestió que ens ocupa la féu aquell mateix any el Banc Mundial. En un informe que pretenia dividir l'estat espanyol en regions agroeconòmiques, aquest organisme es referia a *Llevant* per anomenar l'àrea que comprenia Catalunya, el País Valencià, les Illes Balears i Múrcia. A banda, en aquest mateix estudi, el Banc Mundial apuntava com a necessitat més peremptòria per a garantir la prosperitat de l'economia

L'economista de Reus és el primer punt de referència per als defensors de l'Arc Mediterrani

espanyola la construcció d'una autopista que anara des d'Alacant fins a la frontera francesa.

Una trobada, sis anys després d'aquesta menció del Banc Mundial, deixava ben clar que l'Arc Mediterrani no era un mer plantejament teòric, sinó una realitat econòmica que es construeix ella mateixa. Així, l'any 1968 es reunien les cambres de comerç de les "zones catalano-balears i de Llevant", tal com deixava escrit aleshores l'economista Ernest Lluch a la revista *Serra d'Or*. A l'agenda, naturalment, hi havia l'obertura de l'autopista de *Llevant* o la incompatibilitat de l'amplada de via espanyola amb l'europea.

Aquesta trobada anà seguida, durant els decennis següents, de tota una colla d'aproximacions acadèmiques i intel·lectuals que donen a l'Arc Mediterrani abastos diferents segons els criteris més diversos. És allò que Boira ha anomenat la "geometria variable" de l'Arc Mediterrani. N'és un exemple la I Conferència Econòmica Europea de la Mediterrània Nord-Occidental, el 1985. Amb la presència d'un grup nombrós d'intel·lectuals valencians, s'hi proposava el disseny d'una euro-regió que abastara un àmplia zona amb vèrtexs a València, Barcelona, Lió, Milà i Nàpols. La cimera no va tenir a casa nostra la repercussió que segurament es mereixia, però, no obstant això, la presència d'intel·lectuals de referència va esperonar la publicació, el 1992, d'*El País Valencià a l'eix mediterrani*, de Rafael L. Ninyoles, un obra que dona prioritat a les identitats culturals com a motor dels eixos de desenvolupament europeu. Al cap d'un any, després de molts anys d'indiferència institucional per aquesta qüestió al sud del Sénia, la Generalitat

El primer economista català del segle XX

"He tingut la sort de poder realitzar el que avui dia s'anomena formació permanent progressiva", explicava Romà Perpinyà i Grau, el 7 d'abril de 1981 al paranímf de la Universitat de València, en el discurs com a doctor *honoris causa*. La frase de l'economista de Reus il·lustrava el tarannà d'un home de naturalesa curiosa, que no defugia la conversa, tant si era amb un prestigiós col·lega com amb algun dels alumnes que, amb el temps, n'han esdevingut deixebles.

Nascut a Reus l'any 1902, el jove Perpinyà i Grau era predestinat a ser un home de nombres. Essent encara un infant, el seu pare, un comerciant que tenia despatx a Londres, se li plantà davant i li digué: "Les ciències del futur són dues: la química i l'economia." El jove Romà es va decidir per la segona opció i, després d'estudiar a la Salle, va fer cap a la Universitat de Deusto. Els coneixements adquirits els va completar amb una estada de dos anys a la universitat alemanya de Kiel.

Durant aquella estada a terres alemanyes—des d'on no es va estar de preparar materials per a Francesc Cambó—, Perpinyà i Grau s'impregnà d'una manera de treballar rigorosa i d'una visió cosmopolita que el guiaren al llarg de tota la trajectòria investigadora i que el convertiren en "el primer economista català del present segle", en paraules de Fabián Estapé.

Aquests coneixements foren els que aplicà, a partir de 1929, al capdavant del Centre d'Estudis Econòmics de València (CEEV). Es tractava d'una iniciativa del financer Ferran Villalonga, que pretenia posar les bases per a una anàlisi rigorosa de la realitat econòmica del País Valencià. En aquell moment Perpinyà i Grau tenia la possibilitat de ser el cap del Servei d'Estudis de la Generalitat de Catalunya, però decidí d'anar a València perquè "em vaig estimar més d'ésser cap d'arengada que cua de lluç", segons les pròpies paraules. La seua activitat investigadora i intel·lectual com a director del CEEV: significaren una posada al dia de l'estudi de l'economia del País Valencià, que només es veié trencada per l'esclat de la Guerra Civil.

Com féu el seu mentor, Ignasi Villalonga, Perpinyà i Grau se n'anà a Madrid, on, tanmateix, no deturà la prolífica aportació a l'estudi econòmic, presidida per allò que hom ha catalogat de "liberalisme humanista". Durant els decennis següents, ocupà diversos càrrecs al Consell d'Economia Nacional, a la Societat d'Estudis Internacional o al Consell Superior d'Estadística, tasques que no li impediren de dedicar part del seu temps a l'activitat docent i acadèmica, fins a la seua mort, el 1991.

EL TEMPS

Un congrés contranatural

El IV Congrés d'Economia Valenciana, que es fa aquesta setmana a Alacant, és hereu del que l'any 1934 va organitzar el Centre d'Estudis Econòmics Valencians, dirigit aleshores per Romà Perpinyà i Grau. No obstant això, la manera com l'ha organitzat la Generalitat Valenciana l'allunya molt de la filosofia amb què va nàixer als anys 30 del segle passat, segons denuncia el professor de la Universitat de València Vicent Soler. Si en aquella ocasió el congrés va aplegar per primera vegada estudis econòmics amb vocació científica, al congrés actual no s'ha comptat amb les universitats i, al contrari que en les dues primeres edicions, no s'ha establert un *open call* (termini perquè els experts envien els treballs i, a partir d'ací, un comitè científic trie les investigacions més interessants), com se sol fer en aquests congressos. De moment, el congrés d'aquesta setmana aprofundeix la sempiterna discordança entre Universitat i món empresarial.

Atlas de la cartografia mallorquina del segle XV, de Cresques Abraham.

Valenciana publicà *L'Arc Mediterrani Espanyol. Eix Europeu de Desenvolupament*, on es proposa una línia de relacions que agafen des de Girona fins a Cadis i Huelva.

Els darrers anys hem pogut veure diversos intents institucionals incomplets, tant des del País Valencià com des de Catalunya, per a conformar una euroregió; certament, l'expressió "geometria variable" de què parlava Boira ha pres tot el significat de deu anys ençà (vegeu EL TEMPS 1.213). Però és innegable que, darrerament, l'Institut Ignasi Villalonga d'Economia i

Empresa, nascut l'any 2000, ha estat la institució que amb més força ha brandat la idea de bastir una euroregió que abraçara País Valencià, Catalunya, Illes Balears i Llenguadoc. Amb el nom d'Euram, aquesta zona està en disposició de convertir-se en una de les més pròsperes d'Europa, sempre que es vertebrar amb les infraestructures adients. La idea pot semblar agosarada, però també ho era Perpinyà i Grau amb la seua conferència, el 1932, i el temps ha acabat donant-li la raó.

Violeta Tena

Breus

Criteria Caixa Corp va al mercat asiàtic

Criteria Caixa Corp, que agrupa les participacions empresarials de la Caixa, ha iniciat a Hong Kong la nova expansió internacional a través de la compra del 4% del Bank of East Asia (BEA), amb una inversió de 250 milions d'euros. Aquesta entitat financera ja té una bona xarxa de sucursals a la Xina, i és un dels quatre bancs estrangers que han rebut l'autorització de les autoritats xineses per a operar com a entitats locals. El BEA és el primer banc de Hong Kong en finançament de particulars i a pimes, una àrea en què la Caixa s'ha consolidat. D'una

altra banda, fonts financeres han confirmat contactes entre l'entitat catalana i el BEA per a arribar a acords de col·laboració a fi que la Caixa pugui tenir una bona carta de presentació davant la comunitat xinesa que viu a l'estat espanyol.

Tànger, alternativa als ports de València i Barcelona?

El port de Tànger podria convertir-se en l'alternativa de les grans navilieres a València i Barcelona. Així, almenys, ho han suggerit les principals navilieres que operen al port de València –Mediterranean Shipping Company, Maersk Line i China Shipping–, reunides la setmana passada a València. A la trobada es va posar de manifest que el nivell de congestió a què s'ha arribat als ports de València, Barcelona i Algesires els ha portat a estudiar nous projectes a la costa marroquina. Les navilieres també demanen que s'accelere l'ampliació del port de València.